

HTA-stöd till nationella arbetsgrupper (NAG) inom nationella programområden (NPO)

HTA-centrum, Västra Götalandsregionen

HTA-support 2025:11

Behandling av tarmtömningssvårigheter

NPO: Kirurgi och plastikkirurgi

NAG: Proktologi

Sjukdom/tillstånd: Tarmtömningssvårigheter - ODC

Deltagare från NAG:

Johan Carlander, Västmanlands sjukhus, Kirurgkliniken, Västerås

Susanna Walter, Överläkare, Adjungerad professor, Institutionen för hälsa, medicin och vård (HMV), Avdelningen för diagnostik och specialistmedicin (DISP), Linköpings Universitet, Mag-Tarmmedicinska Kliniken, Universitetssjukhuset Linköping

Deltagare från HTA-centrum:

Lennart Jivegård, Västra Götalandsregionen, HTA-centrum, Göteborg

Therese Svanberg, Västra Götalandsregionen, Medicinska biblioteket, Sahlgrenska Universitetssjukhuset, Göteborg

2025-04-25

Innehållsförteckning

BAKGRUND	3
FRÅGESTÄLLNINGAR	3
METOD	3
RESULTAT	4
SAMMANFATTNING	5

Arbetsgång för inventering av befintliga kunskapsstöd

Litteratursökning utförs i upp till fyra nivåer:

Nivå 1

Identifiera kunskapsunderlag och rekommendationer som utarbetats nationellt. Relevanta riktlinjer granskas enligt AGREE 2. Enligt SKR's instruktioner i det generiska ramverket behöver arbetsgruppen inte kvalitetsgranska kunskapsstöd som svenska myndigheter, regionala HTA-organisationer eller rekommendationer från NT- och MTP-rådet utarbetat, då de förutsätts ha tagits fram enligt evidensbaserad metodik.

Nivå 2

Identifiera internationella rekommendationer (guidelines). Relevanta guidelines granskas enligt AGREE 2.

Nivå 3

Identifiera sammanställningar av forskning (systematic reviews (SR)/systematiska översikter (SÖ)) i internationella databaser. Funna SÖ screenas med SNABBSTAR och relevant SÖ granskas enligt ROBIS. Evidensgradering enligt GRADE.

Nivå 4

Om ingen lämplig SR finns eller om en kompletterande sökning till en SR behövs: litteratursökning avseende originalartiklar. Artikelgranskning och GRADE.

Bakgrund

Förstoppning definieras som tarmtömningar för sällan (i regel färre än 3 gånger per vecka), svårigheter att tömma tarmen och/eller känsla av att inte ha tömt tillräckligt. I Sverige förekommer förstoppning hos ca 10% av befolkningen, vanligare bland kvinnor och med stigande ålder.

Tarmtömningssvårigheter/outlet dysfunction constipation (ODC) är förstoppning på grund av svårigheter att tömma tarmen och med symptom som exempelvis extensivt krystande vid tarmtömning, blockeringskänsla vid tömningsförsök eller behov av manuell hjälp för tömning. Studier talar för att ODC utgör cirka 20 - 40% av kronisk förstoppning. Förstoppning försämrar livskvaliteten signifikant och ODC verkar leda till ännu sämre livskvalitet än förstoppning orsakad av långsam tarm. ODC är ett symptom och kan, även hos samma patient, ha flera orsaker: exempelvis försämrad rektal motorik, ökat anorektalt motstånd eller anatomiska förändringar av anorektum som till exempel vid rektocèle. Fekalom kan obstruera avföringspassagen och leda till så kallad förstoppningsdiarré.

Patientutbildning, bäckenbottenträning, biofeedback, stolpiller/lavemang och i enstaka fall kirurgi är några tillgängliga behandlingsalternativ.

Frågeställningar

Behandling av tarmtömningssvårigheter/förstoppning.

The conditions considered are:

Outlet obstruction
Dyssynergia
Paradoxical pelvic floor contraction
Anismus
Rectocèle, proctocèle, enterocèle
Puborectalis syndrome
Levator ani syndrome
Anorectal dysfunction
Splinting
>18y (16 adolescence), men/women

The interventions considered are:

Conservative
Biofeedback
Irrigation
Enema
Splinting
Diltiazem/nitro
Laxatives

Surgery
Botox in anus
Botox in pelvic floor
Rectocèle repair
Posterior colporrhaphy

Enterocele repair
Stoma

Key outcomes considered were:

Bowel movements
Need of straining
Splinting
Fecal incontinence
Defecation time
Hard stools
Defecography
HRAM/anorectal manometry
Balloon expulsion test
MR defecography

Metod

Sökord identifierades och söksträng skapades (Bilaga 1).

Nivå 1

Sökning efter nationella kunskapsunderlag och riktlinjer (guidelines) gjordes i augusti 2023 (Bilaga 1).

Nivå 2

Sökning efter internationella dokument och internationella riktlinjer (guidelines) gjordes i augusti 2023 (Bilaga 1).

Nivå 3

Ingen sökning gjordes.

Nivå 4

Ingen sökning gjordes.

Granskning av litteratur

Underlagen kan vara av skiftande karaktär varför arbetet får anpassas efter underlagens förutsättningar. HTA-centrum rekommenderar att exkluderade dokument som granskats i fulltext redovisas med referens och skäl till exklusion i bilaga till det slutliga kunskapsstödet.

NAG har utbildats i granskningsverktyg enligt nedan och därefter själva granskat relevanta dokument.

NAG utarbetar kunskapsstödet och rekommendationer (remissversion), vilka utformas enligt det generiska ramverket och baseras på *GRADE Evidence to Decision frameworks* för rekommendationer.

Resultat

Nivå 1

Preliminärt underlag till kunskapsstöd utgörs av 5 nationella kunskapsunderlag och riktlinjer (guidelines) (Bilaga 1).

Nivå 2

Preliminärt underlag till kunskapsstöd utgjordes av 254 internationella guidelines (Bilaga 1). Tre av dessa bedömdes kunna användas som slutgiltigt underlag, efter anpassning till svenska förhållanden.

Nivå 3 och 4

Ingen sökning gjordes.

Sammanfattning

Sökningar har genomförts på nivå 1 till 2. Underlaget till kunskapsstöd som överlämnats till ansvarig NAG omfattade 5 nationella riktlinjer och kunskapsunderlag samt 254 internationella guidelines.

HTA-centrum har introducerat arbetsgruppen till följande verktyg via workshops eller föreläsningar:

- AGREE 2
- SNABBSTAR
- ROBIS
- Artikelgranskningsmallar
- GRADE för det vetenskapliga underlaget
- Utformning av rekommendationer

Dokumentation sökning riktlinjer och kunskapsstöd NAG Tarmtömningssvårigheter/Förstoppning

Datum: 2023-08-31

Tidsbegränsning: 2018-

Språk: Engelska

Sökkällor – Nationella – Riktlinjer/ Evidenssammanställningar	Sökord/Browsa	Antal träffar	Antal relevanta träffar	Information om referensen: Titel, författare, år samt länk till fulltext
Nationellt kliniskt kunskapsstöd https://nationelltklinisktkunskapsstod.se/ (sök/browsa på startsidan)	Browsat, inget relevant.	0	0	
SBU www.sbu.se	Förstoppning Anorektal dysfunktion Rectocele Enteroccele Anismus Dyssynergia Levator ani Obstipation Tarmtömning	5 0 1 0 0 0 3 1 8	0 0 0 0 0 0 0 0 0	
Socialstyrelsen www.socialstyrelsen.se	Förstoppning Anorektal dysfunktion Rectocele Enteroccele Anismus Dyssynergia Levator ani	121 2 1 1 0 1 0	0 0 0 0 0 0 0	

	Obstipation Tarmtömning	10 12	0 0	
Janusinfo – NT-rådet (Nya terapier) och MPT-rådet (Medicintekniska produkträdet) www.janusinfo.se Efter sökning, begränsa till: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Expertgruppsutlåtanden</i> • <i>Övrigt</i> 	Förstoppning Anorektal dysfunktion Rectocele Enteroccele Anismus Dyssynergia Levator ani Obstipation Tarmtömning	37 0 0 0 0 0 0 6 2	2 0 0 0 0 0 0 2 1	Förstoppning - Janusinfo.se Behandling av förstoppning hos vuxna och barn - Janusinfo.se Samma träffar förekom vid flera sökord.
Läkemedelsverket www.lakemedelsverket.se	Förstoppning Anorektal dysfunktion Rectocele Enteroccele Anismus Dyssynergia Levator ani Obstipation Tarmtömning	11 3 0 0 0 0 1 0 2	0 0 0 0 0 0 0 0 0	
TLV (Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket) www.tlv.se Efter sökning, begränsa till: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Beslut</i> • <i>Publikationer?</i> 	Förstoppning Anorektal dysfunktion Rectocele Enteroccele Anismus Dyssynergia Levator ani Obstipation Tarmtömning	15 0 0 0 0 0 0 1 10	0 0 0 0 0 0 0 0 0	

Sökkällor – Nationella – kompletterande söktjänster (beroende på frågeställning)	Sökord/ Browsa	Antal träffar	Antal relevanta träffar	Titel, författare, år samt länk till fulltext
<p>Nationella läkarföreningar/specialistföreningar (SFOG)</p> <p>Sök efter specifik förening: https://slf.se/hitta-forening/</p> <p>Fråga även efter andra föreningar som inte listas här, t.ex. inom fysioterapi</p>	Inget relevant enligt gruppen.			

Sökkällor – Regionala - HTA/Evidenssammanställningar	Sökord/ Browsa	Antal träffar	Antal relevanta träffar	Titel, författare, år samt länk till fulltext
<p><i>HTA-rapporterna är även sökbara på SBU:s sida men när man går in på respektive organisations sida får man även pågående rapporter samt granskningar som gjorts som inte är regelrätta HTA-rapporter.</i></p>				
<p>CAMTÖ HTA Regionala HTA-rådet https://www.regionorebrolan.se/sv/forskning/kontakt-och-organisation/hta-enheten-camto/</p>	Browsat	0	0	

HTA-Centrum Västra Götaland https://www.vgregion.se/halsa-och-vard/vardgivarwebben/utveckling--uppfoljning/htacentrum/hta-rapporter/regional-activity-based-hta/	Browsat	0	0	
HTA Region Stockholm (tidigare Metodrådet Stockholm-Gotland) https://www.chis.regionstockholm.se/hta/rapporter/	Browsat	0	0	
Regional samverkansgrupp HTA (tidigare Metodrådet) i Sydöstra sjukvårdsregionen https://sydostrasjukvardsregionen.se/samverkansgrupper/hta/genomforda-bedomningar/	Browsat	0	0	
HTA Syd https://vardgivare.skane.se/kompetens-utveckling/sakkunniggrupper/hta-skane/?highlight=hta+syd	Browsat	0	0	
Medicinska rådet, Region Dalarna https://www.regiondalarna.se/plus/vard/orig-halso--och-sjukvard/medicinska-radet/	Browsat	0	0	

Söckällor – Internationella – Guidelines och kunskapsunderlag Vi söker i första hand i TRIP, GIN, PubMed och Google. Komplettera ev med relevanta källor enligt nedan.	Sökord/ Browsa	Antal träffar	Antal relevanta träffar	Information om referensen: Titel, författare, år samt länk till fulltext
TRIP <i>Begränsa till Guidelines efter sökning.</i>	Advanced search, All of these words, Title Sökdatum 2023-08-31 constipation OR (outlet obstruction) OR (obstructed defecation) OR (obstructed defaecation) OR rectocele OR enterocele OR (paradoxical contraction) OR anismus OR dyssynergia OR dyssynergic OR (puborectalis syndrome) OR (levator ani syndrome) OR (anorectal dysfunction) OR (defecation disorder) OR (defaecation disorder) OR (evacuation disorder OR defecation disorders OR defaecation disorders OR evacuation disorders), 2018, 2023	13		Se separat dokument.
GIN (Guidelines International Network) https://guidelines.ebmportal.com/	Constipation outlet obstruction obstructed defecation obstructed defaecation rectocele enterocele	9 0 0 0 0 0	1	A Proactive Approach to Bladder and Bowel Management in Adults RNAO.ca

	paradoxical contraction anismus dyssynergia dyssynergic puborectalis syndrome levator ani syndrome anorectal dysfunction defecation disorder defaecation disorder evacuation disorder defecation disorders defaecation disorders evacuation disorders	0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0		
PubMed (sökhistorik sist i dokumentet)	<i>Se sökhistorik längst ner i dokumentet</i> Sökdatum 2023-08-31	239		Se separat document med abstracts.
Google <i>Sök med citationstecken och parenteser, ex ("pilonidal cyst" OR "pilonidal sinus") AND guideline</i>	Begränsat 2018 och framåt. (constipation OR "outlet obstruction" OR "obstructed defecation" OR "obstructed defaecation" OR rectocele OR enterocele OR "paradoxical contraction" OR anismus OR dyssynergia OR dyssynergic OR "puborectalis syndrome" OR "levator ani syndrome" OR "anorectal dysfunction") AND guideline			https://www.bsg.org.uk/web-education-articles-list/a-guide-to-refractory-constipation-diagnosis-and-evidence-based-management/ https://journals.lww.com/jwphpt/Fulltext/2022/07000/Physical_Therapy_Management_of_Functional.7.aspx https://www.binasss.sa.cr/mar22/46.pdf https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC10152153/

	<p>("defecation disorder" OR "defaecation disorder" OR "evacuation disorder" OR "defecation disorders" OR "defaecation disorders" OR "evacuation disorders") AND guideline</p> <p>(Förstoppning OR "Anorektal dysfunktion" OR Rectocele OR Enterocele OR Anismus OR Dyssynergia OR "Levator ani" OR Obstipation OR Tarmtömning) AND (rekommendation OR riktlinje)</p>			<p>https://terapirek.regionhalland.se/terapirek/ommendationer/nytt-kapitel-13-magetarm/obstipation/</p>
<p>WHO https://apps.who.int/iris/</p>	<p>Avgränsning: <i>Subject: WHO guideline</i> <i>Language: English</i></p> <p>Constipation outlet obstruction obstructed defecation obstructed defaecation rectocele enterocele paradoxical contraction anismus dyssynergia dyssynergic puborectalis syndrome</p>	<p>33 1 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0</p>	<p>0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0</p>	

	levator ani anorectal dysfunction defecation disorder defaecation disorder evacuation disorder defecation disorders defaecation disorders evacuation disorders	0 0 0 0 0 0 0 0	0 0 0 0 0 0 0 0	
National Institute for Health and Care Excellence, England UK (NICE) https://www.nice.org.uk/guidance/published	constipation "outlet obstruction" "obstructed defecation" "obstructed defaecation" rectocele enterocele "paradoxical contraction" anismus dyssynergia dyssynergic "puborectalis syndrome" "levator ani" "anorectal dysfunction" "defecation disorder" "defaecation disorder" "evacuation disorder" "defecation disorders" "defaecation disorders" "evacuation disorders"	1 1 1 2 1 1 0 2 1 1 0 0 0 1 2 1 1 2 1	1 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0	Naldemedine for treating opioid-induced constipation (nice.org.uk)
Nasjonale faglige retningslinjer (Norge) https://www.helsedirektoratet.no/produkter?tema=retningslinje	Browsat, inget relevant.	0		

Nationale Kliniske Retningslinjer – udgivelser (Danmark) https://www.sst.dk/da/opgaver/patientforloeb-og-kvalitet/nationale-kliniske-retningslinjer-nkr/nkr-udgivelser-efter-emne	Browsat, inget relevant.			
Center for kliniske retningslinjer (Danmark) https://cfkr.dk/retningslinier/godkendte-retningslinjer/	Browsat, inget relevant.			
SIGN https://www.sign.ac.uk/our-guidelines	Browsat, inget relevant.			

PubMed 2023-08-31

Search	Query	Results
#6	Search: #3 AND #4 Filters: from 2018/1/1 - 3000/12/12	239
#5	Search: #3 AND #4	704

#4	Search: "Practice Guidelines as Topic"[Mesh] OR "Guideline"[pt] OR "practice guideline"[pt] OR "consensus development conference"[pt] OR "consensus development conference, NIH"[pt] OR guideline*[ti] OR standards[ti] OR consensus*[ti] OR recommendat*[ti] OR guideline*[cn] OR standards[cn] OR consensus*[cn] OR recommendat*[cn] OR "practice parameter"*[ti] OR "position statement"*[ti] OR "practice bulletin"*[ti] OR "policy statement"*[ti] OR CPG[ti] OR CPGs[ti] OR "best practice"*[ti] OR (care[ti] AND (path[ti] OR paths[ti] OR pathway[ti] OR pathways[ti] OR map[ti] OR maps[ti] OR plan[ti] OR plans[ti] OR standard[ti])) OR ((critical[ti] OR clinical[ti] OR practice[ti] AND (path[ti] OR paths[ti] OR pathway[ti] OR pathways[ti] OR protocol*[ti])) OR guideline*[ot] OR standards[ot] OR consensus*[ot] OR recommendat*[ot] OR "practice parameter"*[ot] OR "position statement"*[ot] OR "practice bulletin"*[ot] OR "policy statement"*[ot] OR CPG[ot] OR CPGs[ot] OR "best practice"*[ot] OR (care[ot] AND (path[ot] OR paths[ot] OR pathway[ot] OR pathways[ot] OR map[ot] OR maps[ot] OR plan[ot] OR plans[ot] OR standard[ot])) OR ((critical[ot] OR clinical[ot] OR practice[ot] AND (path[ot] OR paths[ot] OR pathway[ot] OR pathways[ot] OR protocol*[ot])) OR (("Systematic review"[ti] OR "systematic review"[pt] OR "systematic review"[ot]) AND ("practice guideline"*[tiab] OR "treatment guideline"*[tiab] OR "clinical guideline"*[tiab] OR "guideline recommendation"*[tiab]))	367,356
#3	Search: #1 OR #2	46,208
#2	Search: constipation[tiab] OR outlet obstruction[tiab] OR obstructed defecation[tiab] OR obstructed defaecation[tiab] OR rectocele[tiab] OR enterocele[tiab] OR (paradoxical contraction) OR anismus[tiab] OR dyssynergia[tiab] OR dyssynergic[tiab] OR (puborectalis[tiab] AND syndrome[tiab]) OR (levator ani[tiab] AND syndrome[tiab]) OR (anorectal[tiab] AND dysfunction[tiab]) OR defecation disorder*[tiab] OR defaecation disorder*[tiab] OR evacuation disorder*[tiab]	42,081
#1	Search: "Constipation"[Mesh] OR "Levator syndrome" [Supplementary Concept] OR "Rectocele"[Mesh]	16,723